

РЕАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ В ПРОЦЕСІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

IMPLEMENTATION OF PUBLIC AND PRIVATE INTERESTS IN THE PROCESS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE SPHERE OF ENSURING LIFE SAFETY

Бондар Д.В., к. наук з держ. упр.,
ректор

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Наукова публікація присвячена дослідженню особливостей реалізації публічних та приватних інтересів в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності. Зазначається, що публічний інтерес у сфері безпеки життєдіяльності полягає у забезпеченні безпечного середовища для життєдіяльності та розвитку суспільства. Водночас публічний інтерес у сфері цивільного захисту полягає в забезпеченні оперативної ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Формулюється висновок про те, що не зважаючи на публічно-правовий характер суспільних відносин, які врегульовані Кодексом цивільного захисту України та законами України у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, приватні інтереси відіграють ключову роль в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності. Зокрема, нормативно регламентоване впровадження інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту дозволяє реалізувати наступні приватні інтереси учасників відповідних суспільних відносин: доступ кожного до відкритих публічних баз даних щодо місць виникнення та локалізації наслідків надзвичайних подій та ситуацій; загальний доступ до інтерактивних карт захисних споруд, укриттів з урахуванням геолокації особи, яка шукає захист (наприклад, чат-бот «Укриття»); можливість використання перспективного мобільного застосунку «Я доброволець», який дозволяє кожному долучитися до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, приватні інтереси, публічні інтереси, цивільний захист, цифровізація, адміністрування, публічна адміністрація, інформаційні технології, правове регулювання.

The scientific publication is devoted to the study of the features of the implementation of public and private interests in the process of administrative and legal regulation of the use of information technologies in the field of ensuring life safety.

It is noted that the public interest in the field of life safety consists in ensuring a safe environment for life and the development of society. At the same time, the public interest in the field of civil protection consists in ensuring the prompt elimination of emergencies and their consequences.

The conclusion is formulated that, despite the public and legal nature of public relations, which are regulated by the Civil Protection Code of Ukraine and the laws of Ukraine in the field of ensuring life safety, private interests play a key role in the process of administrative and legal regulation of the use of information technologies in the field of ensuring life safety. In particular, the regulatory implementation of information technologies in the field of ensuring life safety and civil protection allows the realization of the following private interests of participants in relevant public relations: everyone's access to open public databases on the places of occurrence and localization of the consequences of emergency events and situations; general access to interactive maps of protective structures, shelters taking into account the geolocation of the person seeking protection (for example, the «Shelter» chatbot); the possibility of using the promising mobile application «I am a volunteer», which allows everyone to join the elimination of emergency situations and their consequences.

Key words: life safety, private interests, public interests, civil protection, digitalization, administration, public administration, information technologies, legal regulation.

Актуальність теми. Будь-які суспільні відносини обумовлені певними інтересами їх учасників. В залежності від спрямованості інтереси поділяються на публічні та приватні. Інтереси виникають із природних та інших потреб людини та необхідності реалізації та захисту загальних потреб всього суспільства. До останніх слід віднести: необхідність забезпечення законності та правопорядку, що є умовою безпечної життєдіяльності кожного члена суспільства; необхідність розвитку економіки, засобів виробництва, що є умовою підвищення рівня життя (реального доходу на душу населення); необхідність захисту навколишнього природного середовища, що є умовою безпечного функціонування в ньому кожного окремого індивіда; необхідність забезпечення національної безпеки та оборони від зовнішньої збройної агресії та внутрішніх деструктивних процесів; інші потреби, які забезпечують нормальне функціонування та розвиток суспільства.

Враховуючи загальне значення та важливість публічних інтересів, вони як правило закріплені в нормах Конституції та законів, санкціоновані державою, тобто їх реалізація та захист забезпечується органами публічної адміністрації, а за порушення передбачена цивільно-правова, адміністративна або кримінальна відповідальність.

Так, наприклад, однією із функцій органів прокуратури є представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Одним із публічних інтересів, який відображений в нормах чинного національного законодавства, є забезпечення безпеки життєдіяльності, що включає в себе і систему цивільного захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціального, до воєнного характеру.

Окремий публічний інтерес становить використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, адже інформаційні технології дозволяють значно оптимізувати сили та засоби забезпечення життєдіяльності та цивільного захисту.

Водночас використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності обумовлено і приватним інтересом – отримати необхідну інформацію про стан забезпечення безпеки життєдіяльності, доступні інструменти цивільного захисту та порядок їх використання, долучитися до ліквідації надзвичайної ситуації та її наслідків тощо.

Таким чином, дослідження особливостей реалізації публічних та приватних інтересів в процесі адміністра-

тивно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності має як теоретичне, так і практичне значення для формулювання пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства у даній сфері суспільних відносин.

Актуальні питання забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту завжди знаходились в центрі уваги науковців. Так, питанням забезпечення безпеки життєдіяльності присвятили свої роботи такі відомі науковці як Ф. Апшай, Т. Гринюк, К. Марченко, О. Оришака, О. Остапенко, О. Халак, О. Хитра, О. Чекригін та інші дослідники.

Питання адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, включаючи суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту, досліджували такі відомі науковці як М. Бабик, В. Бевзенко, Д. Біленька, О. Берназюк, М. Віхляєв, О. Гунбіна, К. Дубова, Т. Ковальова, Т. Коломосць, О. Комаров, А. Комзюк, А. Краковська, І. Лопушинський, А. Омельченко, І. Тищенко та інші.

Визначенню понять публічних та приватних інтересів у праві, їх співвідношенню присвятили свої наукові праці І. Андрушко, О. Бака, Л. Золотухіна, М. Кунцевич та інші відомі дослідники.

Проте, особливості реалізації публічних та приватних інтересів в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності ще не були об'єктом окремого наукового аналізу, що актуалізує необхідність проведення даного дослідження.

Постановка завдання. Метою публікації є дослідження особливостей реалізації публічних та приватних інтересів в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності.

Методологія даної публікації традиційно об'єднує три групи методів наукового пошуку. Першу групу складають філософські методи дослідження, а саме, метод діалектики, його закони та прийоми, а також метод метафізики. Серед загальнонаукових методів дослідження (друга група методів) більшою мірою застосовуються прийоми логіки (аналіз, синтез, дедуція, індукція, порівняння), системний та структурно-функціональний методи. Третю групу складають спеціально-юридичні методи дослідження, серед яких більшою мірою застосовуються формально-юридичний метод та метод юридичного моделювання.

Враховуючи тему дослідження, більшою мірою використовуються закони діалектики, зокрема, закон єдності та боротьби протилежностей та закон переходу кількісних змін у якісні.

Також, враховуючи тему дослідження, активно використовуються такі наукові підходи як: інструментальний, цивілізаційний, телеологічний та синергетичний. Так, інструментальний підхід дозволяє розглядати право як систему правових засобів реалізації публічних та приватних інтересів учасників суспільних відносин. Прихильники цивілізаційного підходу обґрунтовують необхідність врахування особливостей національних правових традицій та звичаїв, а також характеристик національної правосвідомості та правової культури при аналізі змісту та співвідношення публічних та приватних інтересів учасників правовідносин.

Результати дослідження. Публічні та приватні інтереси присутні у всіх суспільних відносинах, адже будь-яка галузь права покликана забезпечувати реалізацію як інтересів суспільства в цілому, так і інтересів кожної окремої людини.

В адміністративному праві, яке відноситься до галузей публічного права, більшою мірою регламентовано реалізацію та захист саме публічних інтересів, адже його норми регулюють відносини публічного управління та адміні-

стрування суспільних відносин, відносини між людиною та органами публічної адміністрації.

О. Бака зазначає, що з точки зору адміністративно-правової науки, публічний інтерес – це інтерес соціальної спільноти, що визнаний та задоволений державою. Визнання публічності інтересу здійснюється шляхом його правового (юридичного) забезпечення (фіксації в нормах і встановленні механізму реалізації) [1, с. 151].

Також О. Бака справедливо зауважує, що оскільки публічними є суспільні інтереси, які забезпечуються та охороняються державою, держава здійснює заходи з реалізації публічного інтересу безпосередньо або встановленням нормативних приписів, обмежень, заборон, які регламентують діяльність суб'єктів права [1, с. 152].

Оптимальне співвідношення публічних і приватних інтересів як у соціальній практиці, так і в правовому регулюванні, на його думку, є необхідною умовою гармонійного розвитку суспільства, окремої особистості, ефективності функціонування держави [1, с. 153].

Отже, в процесі здійснення правового регулювання суспільних відносин важливим є забезпечення діалектики публічних та приватних інтересів, які з одного боку часто є протилежними, а з іншого – об'єднуються єдиною метою правового регулювання – забезпечити належне впорядкування суспільних відносин, що виражається в дотриманні режиму законності та забезпеченні стану правопорядку з метою нормального функціонування та розвитку суспільства та кожного окремого індивіда.

У сфері забезпечення безпеки життєдіяльності публічний інтерес безумовно посідає ключове місце, адже відповідна наука та навчальна дисципліна створені з метою інформування людей про різні види небезпек та засоби захисту від них. Водночас приватні інтереси полягають у бажанні кожного захистити своє життя та здоров'я від негативних факторів навколишнього природного середовища, техногенних негативних факторів, наслідків соціальних конфліктів та загроз воєнного характеру.

Співвідношення публічних та приватних інтересів відображено, зокрема, у визначенні поняття безпеки життєдіяльності – це наука, що вивчає проблеми безпечного перебування людини в середовищі – природному, техногенному, соціальному, в процесі різних видів її діяльності. Вона, на їх думку, є більш універсальною, ніж окремі напрямки наукових досліджень, такі як охорона праці чи цивільний захист, адже дві останні розглядають лише окремі випадки безпеки в конкретних ситуаціях, зокрема охорона праці вивчає питання безпеки людини, яка знаходиться в умовах виробництва, а цивільний захист – в надзвичайних ситуаціях, тоді як безпека життєдіяльності – у всіх життєвих обставинах [1, с. 8].

Таким чином, у сфері забезпечення цивільного захисту публічний інтерес є домінуючим, адже головним завданням цивільного захисту є захист населення (тобто суспільства в цілому) та територій від надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціального та воєнного характеру.

Так, у відповідності до ст. 4 Кодексу цивільного захисту України, цивільний захист – це комплекс заходів, які реалізуються на території України в мирний час та в особливий період і спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій, запобігання виникненню таких ситуацій та подій, ліквідацію їх наслідків, надання допомоги постраждалим, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки [3].

Водночас безпека життєдіяльності, як зазначає О. Арламов, це галузь знання та науково-практична діяльність, спрямована на вивчення загальних закономірностей виникнення небезпек, їхніх властивостей, наслідків їхнього впливу на організм людини, основ захисту

здоров'я та життя людини і середовища її проживання від небезпек, а також на розробку і реалізацію відповідних засобів та заходів щодо створення і підтримки здорових та безпечних умов життя і діяльності людини як у повсякденних умовах побуту та виробництва, так і в умовах надзвичайних ситуацій [2, с. 3].

Отже, публічний інтерес у сфері безпеки життєдіяльності полягає у забезпеченні безпечного середовища для життя та розвитку кожної людини та суспільства в цілому.

Натомість публічний інтерес у сфері цивільного захисту полягає в забезпеченні оперативної ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Найбільш повно публічний інтерес у сфері цивільного захисту відображено у ст. 1 Кодексу цивільного захисту України, в якій, зокрема, зазначено, що кодекс регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, пожеж та інших небезпечних подій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів державної влади, що не входять до системи центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, встановлює права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності (суб'єктів господарювання), а також інших юридичних осіб [3].

До законів, які відображають публічний інтерес у здійсненні адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, слід віднести закони України «Про правовий режим надзвичайного стану» [4], «Про дорожній рух» [5], «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [6], «Про охорону праці» [7] та інші закони, які так чи інакше стосуються питань забезпечення безпеки життєдіяльності.

Публічний інтерес реалізується також в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності шляхом досягнення конкретної мети публічного управління – впорядкування відповідних суспільних відносин з використанням цифрових технологій у відповідності до принципу належного урядування, що забезпечує оперативне реагування на надзвичайні ситуації, швидку мобілізацію матеріально-технічних та людських ресурсів для ліквідації надзвичайної ситуації та її наслідків, попередження виникнення аналогічних надзвичайних ситуацій у майбутньому.

Значною мірою удосконалення механізмів реагування на надзвичайні ситуації відбувається саме завдяки впровадженню нових інформаційних технологій, до яких слід віднести автоматизовані інформаційні системи, використання мобільних застосунків, технології штучного інтелекту тощо.

Публічний інтерес також чітко простежується у функціях та повноваженнях Міністерства цифрової трансформації України, яке координує діяльність інших органів публічної адміністрації у сфері впровадження та використання інформаційних технологій (цифровізації). Так, згідно із Положенням про Міністерство цифрової трансформації України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856, Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інфор-

маційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів, електронних комунікацій, розвитку інфраструктури широкомасштабованого доступу до Інтернету, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг; у сфері розвитку IT-індустрії; у сфері розвитку та функціонування правового режиму Дія Сіті; у сфері хмарних послуг [8].

Таким чином, адміністративно-правова регламентація використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності повинна здійснюватися за участю Міністерства цифрової трансформації України з метою оптимальної реалізації публічних та приватних інтересів в процесі правового регулювання відповідних суспільних відносин. Отже, основні засади та порядок використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності доцільно затверджувати спільними наказами МВС України та Міністерства цифрової трансформації України. Тільки спільна нормотворчість вказаних органів публічної адміністрації забезпечить реалізацію ключових публічних інтересів у даній сфері суспільних відносин.

Адміністративно-правове регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності покликано забезпечити єдиний, стандартизований підхід до використання відповідного ліцензованого актуального програмного забезпечення для автоматизації систем забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту, тобто сумісність цифрових продуктів, які використовуються різними органами публічної адміністрації. Крім того, адміністративно-правове регулювання вказаних суспільних відносин дозволяє забезпечити належний рівень захисту інформаційних ресурсів шляхом їх централізованого криптографічного шифрування та зберігання на кількох автономних (альтернативних) серверах, а також дозволяє оперативно поширювати локальний позитивний досвід використання певного програмного забезпечення, окремих технічних засобів та технологій на територію всієї держави.

Яскравим прикладом забезпечення оптимального співвідношення публічних та приватних інтересів в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності є розробка та правова регламентація використання перспективного мобільного застосунку «Я-доброволець».

Так, у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності відбулося візне засідання Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування на тему: «Про стан функціонування добровільної та місцевої пожежної охорони» [10].

В рамках засідання було проведено семінар-нараду з питань розвитку підрозділів добровільної та місцевої пожежної охорони.

На засіданні серед іншого було обговорено вдосконалення законодавчої бази у сфері організації та функціонування місцевої та добровільної пожежної охорони. Одним із питань порядку денного було представлення концепції системи оповіщення та реагування «Я – доброволець». Під час дискусії учасники обговорили основні етапи розробки системи, можливі варіанти її архітектури, способи залучення членів добровільних формувань до системи. За результатами наради було погоджено план подальшої співпраці в рамках реалізації системи оповіщення та реагування «Я – доброволець» [10].

Ідея цієї системи полягає у створенні інноваційної платформи для організації та координування дій соціально

активних громадян, які готові долучитись до ліквідації наслідків надзвичайних подій відповідно до свого фаху. Це вкрай важлива та необхідна на сьогодні ініціатива, що вже давно функціонує у зарубіжних країнах [10].

Таким чином, система оповіщення та реагування «Я – доброволець» потребує належної адміністративно-правової регламентації та впровадження в практичну діяльність з використанням відповідного мобільного застосунку.

Так, в Хмельницькій ОВА 15 серпня 2024 року відбулася презентація напрацьованої програми і постановка нових завдань для тестового впровадження системи «Я-Доброволець» в Головних управліннях ДСНС України у Львівській та Хмельницькій областях [11].

Як зауважив голова Хмельницької ОВА Сергій Тюрін, система оповіщення та реагування «Я-Доброволець» – це інноваційна платформа, що дозволить організувати та координувати дії соціально активних громадян, які готові долучитися до ліквідації наслідків надзвичайних подій, використовуючи свій професійний досвід і навички. Тобто, завдяки додатку для смартфона, кожен охочий може стати на захист своєї громади, отримуючи вказівки та інструкції щодо подолання небезпек. Така платформа також дозволить вносити всі необхідні відомості про добровольця до інформаційної бази, аби оперативно та своєчасно повідомляти людину про її можливе залучення до ліквідації надзвичайних ситуацій [11].

Сергій Тюрін також справедливо наголосив на тому, що «реалізація Системи оповіщення та реагування «Я-Доброволець» на території області не лише допоможе швидко реагувати на будь-які надзвичайні ситуації, але й впровадити європейський досвід у регіоні. Це стане новим кроком до підвищення безпеки та соціальної відповідальності громадян» [11].

Таким чином, поширення позитивного досвіду використання Системи оповіщення та реагування «Я-Доброволець» та відповідного мобільного застосунку на території всієї держави дозволить реалізувати як публічні так і приватні інтереси учасників відповідних суспільних відносин. Так, кожен громадянин зможе реалізувати свій приватний інтерес у формі бажання прийняти особисту участь в ліквідації надзвичайної ситуації та її наслідків (проявити соціальну активність та отримати відповідний досвід роботи рятувальником). Водночас збільшення кількості потенційних добровольців та активне використання вказаного мобільного застосунку з урахуванням геолокації (місцезнаходження) користувачів дозволить забезпечити публічний інтерес – оперативно мобілізувати людські та матеріально-технічні ресурси для ліквідації надзвичайних ситуацій.

Висновки. Проведене дослідження особливостей реалізації публічних та приватних інтересів в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності дозволило сформулювати висновок про те, що публічний інтерес у сфері безпеки життєдіяльності полягає у забезпеченні безпечного середовища для життєдіяльності та розвитку суспільства. Натомість публічний інтерес у сфері цивільного захисту полягає в забезпеченні оперативної ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Водночас, не зважаючи на публічно-правовий характер суспільних відносин, які врегульовані Кодексом цивільного захисту України та законами України у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, приватні інтереси відіграють ключову роль в процесі адміністративно-правового регулювання використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності. Зокрема, нормативно регламентоване впровадження інформаційних технологій у сфері цивільного захисту дозволяє реалізувати наступні приватні інтереси учасників відповідних суспільних відносин: доступ кожного до відкритих публічних баз даних про місця виникнення та локалізації наслідків надзвичайних подій та ситуацій; загальний доступ до інтерактивних карт захисних споруд, укриттів з урахуванням геолокації особи, яка шукає захист (наприклад, чат-бот «Укриття»); можливість використання перспективного мобільного застосунку «Я доброволець», який дозволяє кожному долучитися до ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Адміністративно-правова регламентація та поширення позитивного досвіду використання Системи оповіщення та реагування «Я-Доброволець» та відповідного мобільного застосунку на територію всієї держави дозволить реалізувати як приватні інтереси у формі реальних потреб громадян у соціальній активності та можливості прийняти особисту участь в ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків, так і публічні інтереси у формі суспільної потреби в мобілізації людських ресурсів для ліквідації конкретної надзвичайної ситуації та навчання громадян основам рятувальної справи та тактиці аварійно-рятувальних робіт.

Необхідність формулювання конкретних пропозицій щодо удосконалення чинного адміністративного законодавства, нормами якого регламентовано використання інформаційних технологій у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності, обумовлює перспективність подальшого дослідження даної теми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бака О.Ю. Історія виникнення і розвитку поняття «публічний інтерес» у законодавстві і юридичній практиці. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право.* 2015. Вип. 213 (1). С. 148-155.
2. Кошель В.І., Сав'юк Г.П., Дзундза Б.С. Безпека життєдіяльності: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 163 с.
3. Арламов О.Ю. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: конспект лекцій. Інститут енергозбереження та енергоменеджменту Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». К., 2018. 93 с. URL: <https://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/09/BZDCZkonspekt.pdf>
4. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення: 21.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
5. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. № 1550-III. Дата оновлення: 18.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>
6. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3353-XII. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
7. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 3 грудня 1997 р. № 771/97-ВР. Дата оновлення: 18.12.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#Text>
8. Про охорону праці: Закон України від 4 жовтня 1992 р. № 2694-XII. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12/ed20241115#Text>
9. Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. Дата оновлення: 01.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>
10. «Я – доброволець»: в Україні презентували концепцію інноваційної безпекової платформи. Міністерство внутрішніх справ України. Пресцентр. Новини. URL: <https://mvs.gov.ua/news/ia-dobrovolec-v-ukrayini-prezentovali-konceptsiu-innovaciynoi-bezpekovoji-platfomi>
11. Сергій Тюрін провів нараду щодо впровадження системи «Я-Доброволець». Хмельницька обласна військова адміністрація. Офіційне інтернет-представництво. Новини. 15.08.2024. URL: <https://www.adm-km.gov.ua/?p=143081#:~:text=Як%20зауважив%20Сергій%20Тюрін%20на,свій%20професійний%20досвід%20і%20навички.>